

Kulturmiljöanalys rörande

Kv Punkteringen 3 och 7

Örby, Stockholms stad

2021-05-21

Försättsblad: Fotot visar de aktuella fastigheterna Punkteringen 3 och 7. Den senare utgörs av en tidigare lekskola med en mindre byggnad i trä, uppförd i början av 1970-talet enligt en typritning.

Mattias Libeck
Byggnadsantikvarie
Cert. Sakkunnig kulturvärden – K
E-post: mattias@libeck.se

Innehållsförteckning

Administrativa uppgifter	4
Inledning.....	5
<i>Bakgrund</i>	5
Förutsättningar	6
<i>Gällande plan</i>	6
<i>Kulturhistorisk klassificering</i>	6
<i>Tidigare utredningar</i>	6
<i>Fornlämningar</i>	6
Historik Örby	8
<i>Vildvuxen villastad</i>	8
<i>Municipalsamhälle</i>	10
<i>Stockholm tar över sorgebarnet</i>	10
<i>Kommunikationer</i>	12
<i>1950-talet och framåt</i>	12
Nulägesbeskrivning	13
<i>Örby idag</i>	13
Historik planområdet.....	16
<i>Gällande plan</i>	16
<i>De aktuella fastigheterna</i>	16
<i>Omgivningen</i>	18
Nulägesbeskrivning planområdet.....	20
<i>Omgivningen</i>	20
<i>Planområdet</i>	22
Karaktärsdrag – Att tänka på	27
<i>Stadsbyggnadsmönster</i>	27
<i>Villorna</i>	28
<i>Flerbostadshusen</i>	28
Bilagor	29
<i>Hustyper 1978</i>	29
<i>Häradsekonomiska kartan, 1901-1906</i>	30

Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning:	Kv Punkteringen 3 och 7
Adress:	Årdalavägen 76–80
Kommun:	Stockholms stad
Kulturhistorisk klassning:	Saknas
Beställare:	Fastighets AB Balder
Kontaktperson:	Fanny Allvin, Fastighetsutvecklare
Rapportsammanställning:	Mattias Libeck, Libeck Antikvarie Martin Lagergren, Tyréns AB

Punkteringen 3 uppfördes vid mitten av 1960-talet efter ritningar av arkitekten Olov Grundell.

Inledning

Bakgrund

I samband med pågående detaljplanering (SBN Dnr 2020–13894) har en kulturmiljöanalys efterfrågats av stadsbyggnadskontoret. Mattias Libeck, Libeck Antikvarie, har fått i uppdrag av Fastighets AB Balder att ta fram ett sådant underlag. Arbetet har utförts i samarbete med Tyréns AB genom byggnadsantikvarie Martin Lagergren. Ett platsbesök genomfördes den 4 maj 2021.

Förutsättningar

Gällande plan

För fastigheten gäller stadsplan PI 4460A som vann laga kraft 1957-11-22. Planen meddelar inget skydd för kulturvärden.

Kulturhistorisk klassificering

Fastigheterna är inte klassificerade kulturhistoriskt. De är inte redovisade på stadens digitala kulturhistoriska klassificeringskarta.

I den stadsdelsinventering som Stockholms stadsmuseum gjorde av Örby 1978 ingår Punkteringen 4 bland den bebyggelse som kräver kulturhistorisk bevakning.

Tidigare utredningar

Stockholms stadsmuseum inventerade Örby 1978. Utöver kapellet inom Punkteringen lyftes ett par byggnader inom de närliggande kvarteren Domkraften och Kullagret som antingen krävandes kulturhistorisk bevakning eller vara uppförda före 1930 och ha ursprunglig karaktär.

Fornlämningar

Det finns inga kända fornlämningar inom planområdet.

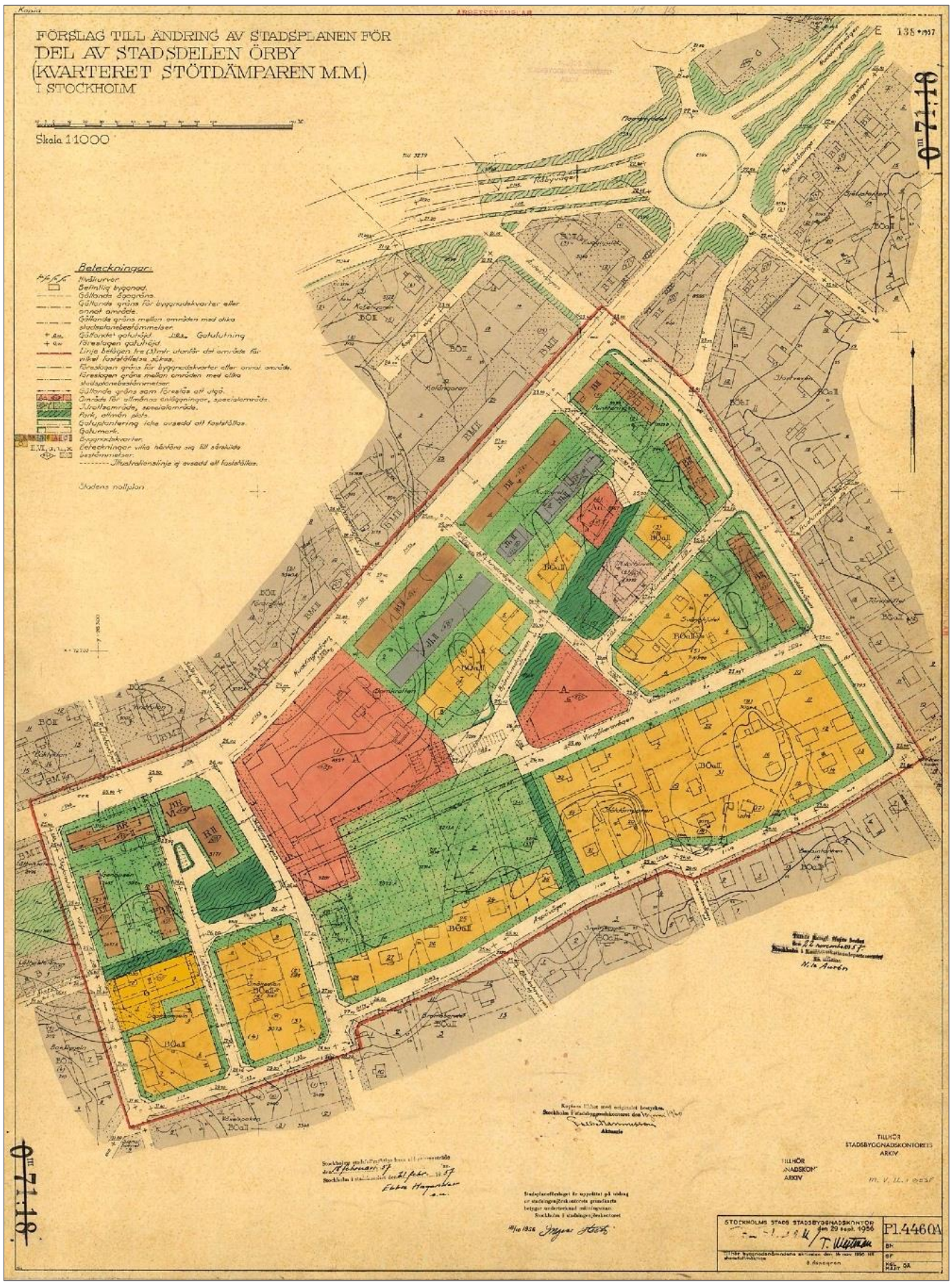
FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV STADSPLANEN FÖR
DEL AV STADSDELEN ÖRBY
(KVARTERET STÖDÄMPAREN M.M.)
I STOCKHOLM

Skala 1:1000

Belegningar:

- Byggnader
- Befintlig byggnad
- Gällande ägargränser
- Gällande gränser för byggnadskvarter eller annat område
- Gällande gröna mellan områden med olika stadsplanbestämmelser
- Gällande grönzoner
- Gällande grönzoner för byggnadskvarter eller annat område
- Gällande grönzoner mellan områden med olika stadsplanbestämmelser
- Gällande gröna som föreslås att utgå
- Område för allmänna anläggningar, specialområde
- Allmänna, specialområde
- Park, allmän plats
- Galuplanering och avsedd till fastslås
- Galuplanering
- Specialkvarter
- Belegningar vilka hänföra sig till särskilda bestämmelser
- Illustrationslinje i avsedd till fastslås

Stadsplanens nollplan

Stadsbyggnadskontoret
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering

Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering

Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering

Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering
Kontoret för stadsbyggnadsplanering

STOCKHOLMS STADS STADSBYGGNADSKONTOR	PL 14460A
1957-11-22	BH
1957-11-22	SP
1957-11-22	1957-11-22

Gällande stadsplan för det aktuella området. Planen vann laga kraft 1957-11-22. Stockholms stads plantjänst.

Historik Örby

Vildvuxen villastad

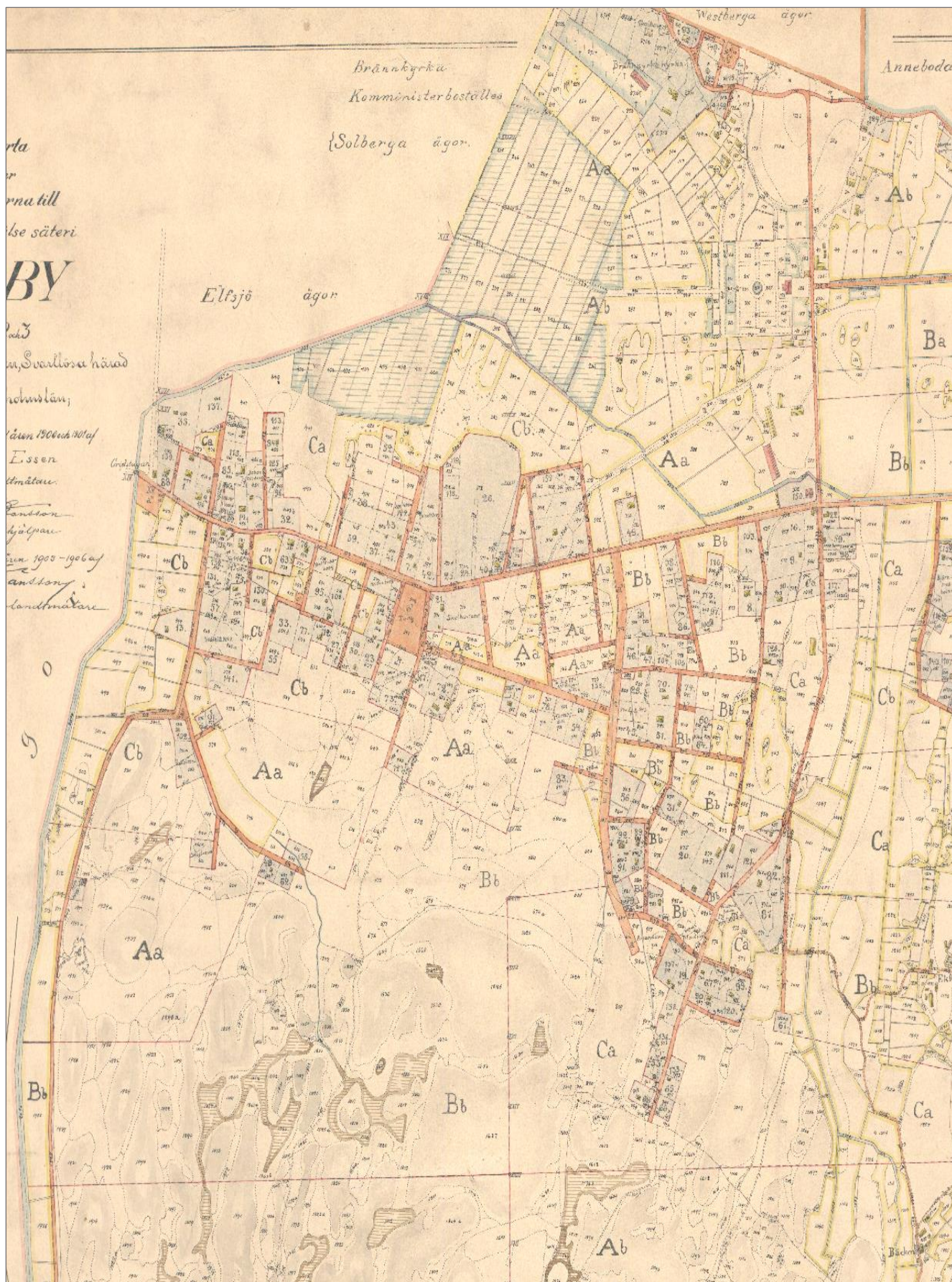
Vid slutet av 1800-talet fanns det i princip ingen bebyggelse inom den nuvarande stadsdelen Örby, vilken ligger på mark som tidigare hört till Örby säteri. Under de följande årtionden skedde en snabb utbyggnad. Exploateringen inleddes under 1890-talets sista år av privata aktörer som hade köpt marken för att stycka av och sälja villatomter. Den tidigaste byggnationen förlades utmed Gamla Huddingevägen (tidigare Stockholmsvägen) och i området söder därom. Nu byggdes bland annat den gamla skolan intill Gamla Huddingevägen.

Tomtkostnaderna hölls nere genom att den blivande villastadsdelen saknade el, vatten, avlopp, fungerande vägnät och en fastställd stadsplan. De som lockades att bosätta sig här var främst arbetare och hantverkare som byggde sina hus själva men även byggherrar som hyrde ut lägenheter för att finansiera sitt eget byggande. Detta medförde att Örby fick en tämligen brokig karaktär. Friheten att för byggherrarna att själva forma sina hus och tomter var en grundläggande tanke i idén om villastaden, till skillnad från de trädgårdsstäder som samtidigt anlades av Stockholms stad. Där var istället samordning och enhetlighet nyckelbegrepp. Örby's vildvuxna karaktär och avsaknad av gemensamma anläggningar togs upp som varnande exempel i Stockholms stadsfullmäktige 1904.

Karta som visar situationen kring det aktuella planområdet vid början av förra seklet. Fastigheten Punkteringen 3 ligger på mark som vid denna tid hörde till det obebyggda kvarteret Spanien. Ur: Stockholms Stadsmuseums stadsdelsinventering 1978.

Utsnitt ur karta över Örby från 1901. Vägnetet återspeglar i hög grad dagens förhållanden. Ardalavägen var markant bredare än övriga gator och vägar. Stockholms stadsarkiv.

Municipalsamhälle

År 1904 blev Örby municipalsamhälle och vid samma tid infördes en byggnadsstadga. Dessa förändringar förefaller haft en mycket ringa betydelse för Örbys invånare och den fortsatta byggnationen. Några uttaxeringar förekom inte med motiveringen att det skulle innebära alltför stora ekonomiska uppoffringar för stadsdelens många låginkomsttagare. 1910 framlades ett stadsplaneförslag för Örby signerat av tidens store stadsplanerare, Per Olof Hallman. I förslaget utgick Hallman från befintliga strukturer och flera mindre platsbildningar var spridda över planområdet. Planen fastställdes aldrig och endast få delar realiserades. För att förhindra byggnadsspekulation uppkom flera byggnadsförbud som gjorde att den snabba utbyggnadsfasen kom av sig.

Stockholm tar över sorgebarnet

År 1913 inkorporerades Brännkyrka socken, till vilken Örby hör, i Stockholms stad. Örby gick nu miste om det kommunala självstyre man haft sedan 1904. Inkorporeringen var bland annat tänkt att lösa avsaknaden av kommunal el, vatten, avloppsledning m.m. Någon lösning kom inte till stånd vilket startade en lång kamp mot staden för att få dessa nödvändigheter. Kampen gällde hur kostnaderna skulle fördelas mellan villaägarna och staden och sträckte sig ända fram till slutet av 1930-talet då en första stadsplan över Örby fastställdes, signerad Albert Lilienberg. Ett huvuddrag i planen var en breddning av nuvarande Gamla Huddingevägen. Befintliga villor närmast vägen förutsattes ge plats för friliggande flerfamiljshus i två plan. Många av flerfamiljshusen längs Gamla Huddingevägen liksom Malmköpingsvägen i nordöstra delen av Örby tillkom på 1940- och 1950-talet då åtskilliga äldre villor revs. Ett tydligt spår i bebyggelsen av inkorporeringen är den ståtliga skolbyggnad staden lät uppföra 1915 vilken med sin storlek tydligt avviker från den övriga bebyggelsen i stadsdelen. Endast det så kallade "Leipziguset" vid den västra änden på Gamla Huddingevägen, uppfört 1911, kan jämföra sig med skolan i den bemärkelsen.

Örby m.m. 1936, innan flerbostadshusen gjorde entré på riktigt. Intill vänster bildkant syns "Leipziguset" från 1911. Fotograf: Oscar Bladh. Stockholms Stadsmuseum.

Plankarta för området norr om Gamla Huddingevägen, från 1942. Här redovisas en struktur från 1938 års plan som är rådande än idag. Stockholms stads plantjänst.

Kommunikationer

Redan vid stadsdelens utbyggnad hade Örby förhållandevis goda förbindelser med Stockholms innerstad eftersom Älvsjö station låg så nära. På 1920-talet gick det också bussar mellan Örby och Ringvägen. Trots detta var spårvägen mycket efterlängtd när den 1930 drogs ut till Örby. Strax söder om skolan fanns en vändslinga liksom en hållplats med kiosk. Banan kom in från nordväst och passerade över det aktuella detaljplaneområdet liksom i kanten av tidigare Örby metodistförsamlings fastighet, med kyrkobyggnad från ca 1920. Örby förlorade sin direktförbindelse med staden i början av 1950-talet då spårvagnslinjen lades ner som en följd av tunnelbanan ut till Stureby, Bandhagen och Högdalen färdigställdes. Örbyborna blev nu hänvisade till buss. Örbylinjen var linje 19 och det blev också numret på den nya tunnelbanelinjen som alltså fick en annan sträckning och drogs runt Örby. En besvikelse som naturligtvis påverkat stadsdelens utbyggnad. En annan ur kommunikationssynpunkt större förändring inträffade när dagens Huddingeväg stod färdig i början av 1970-talet. Genomfartstrafiken på Gamla Huddingevägen minskade då påtagligt. Örby hamnade vid sidan av; varken tunnelbana eller Huddingeväg gjorde stadsdelen lite avsidet trots det centrala läget.

1950-talet och framåt

Efter stadsplanläggningen kom även många nya villor att uppföras. Under 1950- och 60-talet uppfördes ett stort antal villor i de södra och sydöstra delarna av Örby, bland annat utmed Årdalavägen där ett tämligen stort antal villor uppfördes under en kort period runt 1960. Under 1960- och 70-talet kom flera radhuskomplex att byggas, i synnerhet i anslutning till centrum. Centrumanläggningen, med flerbostadshus i två våningar och en mer utpräglad centrumbyggnad med affärslokaler i lika många våningsplan, uppfördes under senare delen av 1960-talet. På 1960-talet uppfördes flerbostadshus även i andra delar av Örby, bland annat i kvarteret Punkteringen.

Nulägesbeskrivning

Örby idag

Med relativt få undantag i form av bland annat centrumbyggnaden, metodistkyrkan och de båda skolbyggnaderna, utgörs bebyggelsen i stadsdelen Örby av bostadsbebyggelse. Villan är den dominerande byggnadstypen och kanske är det också främst som villastadsdel Örby är känt.

Utmärkande är den åldersmässiga blandningen. Här finns en för Stockholms stad ovanligt brokig bebyggelse med villor från i princip alla årtionden sedan 1900-talets början. Örby är utpräglad småskaligt. Flerbostadshusen är lägre än på andra håll i staden och är liksom villorna i huvudsak individuella till uttrycket. Området avspeglar hur de privata byggherrarna har dominerat. Stadens inverkan har varit begränsad och man har här inte kunnat ta ett större samlat grepp som man gjort på andra håll bortsett från det centrala stråket utmed Gamla Huddingevägen. De allmännyttiga bostadsbolagen har såvitt känt inte varit verksamma i Örby. Trots brokigheten finns här även en tydligt avläsbar struktur vilken återspeglar den reglering som skedde runt 1940.

De flerbostadshus som uppförts i Örby från 1940-talet och framåt är framförallt koncentrerade till ömse sidor om Gamla Huddingevägen. Även utmed Malmköpingsvägen finns ett antal flerbostadshus vilka innan Huddingevägen drogs fram samspelade med bebyggelsen på norra sidan om vägen i stadsdelen Örby slott. Malmköpingsvägen utgjorde tidigare en del av Gamla Huddingevägen men sambandet bröts när spårvägen drogs fram. Flerfamiljshusen är i allmänhet uppförda i 2–3 våningar med verksamhetslokaler i bottenvåningen eller källarplanet. Utmed de båda vägavsnitten har merparten av stadsdelens affärer och andra servicefunktioner varit belägna. De inredda vindsvåningarna utgör ett särskilt särdrag för Örby.

Även om Örby förändrades i hög grad under 1900-talets mitt och ett stort antal villor har fått ge plats för flerfamiljshus och radhus är det tydligt att förändringarna gjordes i liten skala. Flerfamiljshusen är uppförda ett och ett eller i små grupper. Än idag finns några enstaka villor av äldre datum längs Gamla Huddingevägen.

Ortofoto som visar huvuddelen av Örby idag. Stockholms stads dpWebmap.

En talande bild för norra delen av Örby. Den gula villan uppfördes troligen vid 1900-talets början och flerbostadshuset i bakgrunden vid mitten av 1940-talet. Kullagret 7 och 9.

Bebyggelse i anslutning till centrum och Gamla Huddingevägen. Huvuddelen utgörs av flerbostadshus i två våningar men här finns även radhus.

Villor i östra delen av Örby. Luftledningarna är ett karaktäristiskt inslag i området.

Historik planområdet

Gällande plan

År 1957 upprättades en ny stadsplan för kvarteren närmast skolan. Österut sträcker sig planen fram till Årdalavägen och kvarteret Punkteringen. Skälen till den nya planen var dels den nerlagda spårvägslinjen, dels behovet av en översyn av byggnadsrätt och stadsplanebestämmelser. Vidare förelåg det krav på en utökning av skolans område och en bättre idrottsanläggning. I planen gavs också förutsättningar för en mindre centrumbildning liksom flerbostadshus i två våningar i kvarteren Motorhuven (finns ej längre), Svänghjulet och Punkteringen.

De aktuella fastigheterna

Punkteringen 3

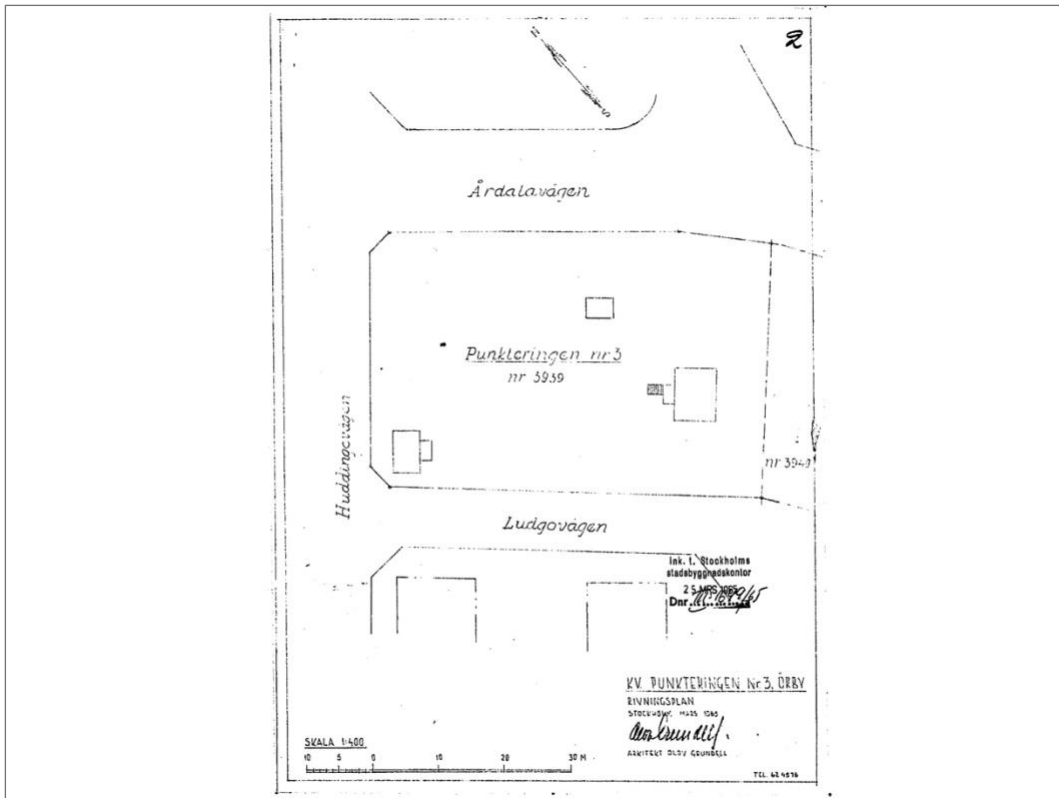
Vinkelbyggnaden i hörnet av Årdalavägen och Gamla Huddingevägen tillkom under åren 1963–1965. Byggnaden uppfördes i två våningar med fullt inredd vindsvåning (Den tidigare planen från 1938 tillät enbart att en tredjedel av vindsytan inreddes för bostadsändamål.) och ett souterrängplan med lokaler för uthyrning. Förrådsutrymmen inrymdes i det fönsterlösa källarplanet. På samma nivå, under gårdsplanen, byggdes ett garage avsett för 30 bilar. Till senare utförda förändringar hör nya entréportar och skärmtak. Även gårdsmiljön torde ha genomgått en förändring.

För ritningarna stod av arkitekten Olov Grundell (1909–1993). Grundell var född i Gävle och studerade till arkitekt på KTH i Stockholm. Grundell var svåger till konstnären Isaac Grünewald vars andra äktenskap ingicks med Olofs syster Märta. Olof fick under 1940-talet i uppdrag av svågern att rita en tillbyggnad till Villa Grünewald i Saltsjöbaden. Grundells främsta verk torde annars vara polishuset, församlingshuset och kommunalhuset i Mora. Han ritade även kommunalhus i Järbo landskommun i Gästrikland och Skog i Hälsingland och Folkets hus i Skutskär. Grundells verksamhet var diversifierad och han har enligt arkitektregistret även svarat för radhus, villor, skolor, sportbyggnader, restauranger m.m.

Punkteringen 7 (f.d. Motorhuven 1)

Byggnaden uppfördes 1974 som lekskola. Både Abramson Arkitektkontor och Stockholms fastighetskontor, Byggavdelningen, står på ritningen. Abramson hade på uppdrag av staden tagit fram typritningar till flera barnstugor och lekskolor. Den ursprungliga planen visar två lekrum, kapprum, WC och expedition. Ett kök var inrymt i ett av lekrummen. Tomten upptogs tidigare delvis av spårvägen.

Rivningsplan från 1965 som visar den tidigare bebyggelsen i Punkteringen 3. Enligt sökta bygglov var det fråga om en villa från 1910-talet och ett senare tillkommet fritidshus.

Nybyggnadsritning för Punkteringen 3 daterad 8 november 1965.

Omgivningen

Kv. Punkteringen

Den övriga bebyggelsen i kvarteret Punkteringen består av fastigheterna Punkteringen 4, 6, 8 och 9. Punkteringen 4 utgörs av Örby kapell eller Örby Metodistkyrka.

Kapellbyggnaden uppfördes i nationalromantisk stil i slutet av 1910-talet. 1962 skedde en ombyggnad för scoutverksamhet. Punkteringen 6, 9 och 9 utgörs av en villa från 1935 (om- och tillbyggd på 1940- och 50-talet) och två likadana katalogvillor från 1977 (Götenehus).

Kv. Kullagret

Närmast väster om planområdet ligger kvarteret Kullagret. Liksom punkteringen utgörs kvarteret av både villor och flerbostadshus. Den närmast belägna villan, Kullagret 6, hör till det fåtal sekelskiftesvillor som ännu finns kvar i närområdet. Byggnaden uppfördes sannolikt vid 1900-talets början och har senare byggts om både 1913 och 1940. Utmed Gamla Huddingevägen ligger Kullagret 6, 7 och 11, tre flerbostadshus i två våningar uppförda vid mitten av 1940-talet. 6 och 7 hänger gestaltningsmässigt ihop. Kullagret 11 är något yngre. I den sistnämnda fanns en butiklokal.

Kv. Kofångaren

På andra sidan om Gamla Huddingevägen, i kvarteret Kofångaren, återfinns tre flerbostadshus uppförda vid skilda tidpunkter. Hörnhuset närmast Årdalavägen, Kofångaren 15, tillkom 1969–1971. Utmärkande var att man planerade för kontor i hela bottenplanet. Byggnaden knyter i hög grad an till punkteringen 3 i utförandet. De efterföljande fastigheterna, Kofångaren 24 och 25, uppfördes vid mitten av 1940-talet. Sista huset i raden, Kofångaren 26, byggdes i början av 1990-talet och är något högre än de äldre husen.

Kv. Flamskyddet

Kvarteret Flamskyddet utgörs av en enda byggnad, ritad som Servusbutik, 1982–1984. 1990 övertogs lokalerna av Konsum. Byggnaden byggdes till 2003 med en lokal för montering. Sannolikt övergick byggnaden i samband med det till att tjäna som däckverkstad. Den trehörnade tomten är en följd av att spårvägen drogs fram här.

Kv. Startveven

De närmast belägna fastigheterna i sydost, Startveven 20, 14, 12, 11, 16, 9, och 8 utgörs ett fristående flerbostadshus från slutet av 1950-talet, en enfamiljvilla från mitten av 1940-talet, en tvåfamiljvilla från mitten av 1940-talet, en enfamiljvilla med butiklokaler från ca 1940 och tre flerbostadshus i två plan från mitten av 1940-talet, placerade i vinkel mot Årdalavägen.

Första huset till höger i bild, Kofångaren 15, stod klart omkring 1970. De två tegelklädda husen bildar en entré till stadsdelen.

På höger sida om vägen ligger Kofångaren 24 och 25 och på andra sidan vägen Kullagret 6, 7 och 11. De dominerande fasadmaterialet är puts och tegel. Plåtfasaden på Kofångaren 24 och 25 är tillkommen i samband med en renovering.

Nulägesbeskrivning planområdet

Omgivningen

Det aktuella planområdet och kvarteren runtomkring avspeglar väl den utveckling norra delen av Örby genomgick under framför allt första hälften av 1900-talet men även under de efterföljande decennierna. Många av husen är uppförda på 1940-talet sedan området planlagts av Stockholms stad. Punkteringen 3 och 7 hör till de senaste tillskotten. Karaktäristiskt är blandningen i ålder och skala. Längs Gamla Huddingevägen dominerar de för området karaktäristiska flerbostadshusen i två våningar med i många fall helt eller delvis inredda vindsvåningar i enlighet med ursprungligt utförande. De inredda vindarna kommer till uttryck genom takkupor och stora fönster i gavelröstena. Taken är utförda som sadeltak och huvudsakligen belagda med takpannor. Fasaderna är putsade eller klädda med tegel. I något fall har fasaden klätts med plåt i samband med en senare utförd renovering. Bakom flerbostadshusen tar villorna vid. Här finns även den gamla Metodistkyrkan med en bevarad nationalromantisk prägel. Utmed kyrkotomten, på den allmänning som skiljer kvarteren Punkteringen och Kullagret åt, löper en gång- och cykelväg som markerar var spårvägen tidigare gick.

Vy från nordost. I bakgrunden skymtar Punkteringen 3. Huset till höger är den tidigare butiksbyggnaden i kvarteret Flamskyddet. Byggnaden närmast är Startveven 20, ett flerbostadshus uppfört under de sista åren på 1950-talet, med fullt inredd vind.

Startveven 11, 16, 9 och 8 utmed Årdalavägen. Husen är uppförda omkring 1940 och 1945. Den återhållna skalan ger en mjuk övergång till villabebyggelsen söderut.

Årdalavägen söderut domineras av villabebyggelse. I mitten syns taket på Startveven 8.

Planområdet

De i det aktuella planområdet ingående husen är av helt skilda karaktärer. Punkteringen 3 följer helt den plan för området som upprättades 1958 med ett flerbostadshus i vinkel hörnet av Gamla Huddingevägen och Årdalavägen. Något ytterligare flerbostadshus uppfördes dock inte utmed Årdalavägen. Ovan nämnd villa från 1930-talet blev kvar och Punkteringen 7 torde ha varit obebyggd fram till att en lekskola byggdes i början av 1970-talet. I kvarteret söder härom, kvarteret Svänghjulet, omvandlades planen om ett flerbostadshus till ett radhuskomplex av motsvarande volym.

Punkteringen 3 är välbevarad till sitt yttre. Som nämnts ovan utgör de mest påtagliga förändringar utbytta entréportar och tillkomna skärmtak. Taket med sina många kupor och uteplatser är i enlighet med ursprungligt utförande och återspeglar en nyhet i 1958 års stadsplan vilken medgav en fullt inredd vind. Möjligen var takets utformning skälet till att det belades med plåt i stället för med pannor som på de andra flerbostadshusen i närheten. Ett särdrag för fastigheten är den underbyggda gården och den garagelösning som finns här. Även punkteringen 3 är att betrakta som välbevarad. Byggnaden är mycket enkel till sitt utförande och har i någon mån karaktären av ett provisorium.

Ortofoto som visar det aktuella planområdet. Punkteringen 3 särskiljer sig från övriga flerbostadshus genom sitt svarta plåttak. Av strukturen kan man ana var spårvägen tidigare gick fram. Stockholms stad dpWebmap.

Punkteringen 3 från Malmköpingsvägen. Takkupor och skorstenar ger ett livaktigt taklandskap i kontrast till de enkla, släta fasaderna. Att flerbostadshusen i Örby är lägre än på andra håll gör taken mer närvarande i stadsbilden.

Ut mot Gamla Huddingevägen är byggnaden försedd med burspråk.

Punkteringen 3 söderifrån. I höger bildkant syns en förrådsbyggnad inom Punkteringen 7.

Balkonger och takaltaner vetter mot innergården.

Entré ut mot Årdalavägen med aluminiumparti och skärmtak.

Nedfarten till garaget under innergården.

Punkteringen 3 och 7 från sydväst.

Punkteringen 7 den intilliggande 1930-talsvillan på grannfastigheten. Marken inom Punkteringen 7 är till stora delar grästäckt vilket gör att skillnaden mellan förskolefastigheten och intilliggande villatomter inte är så påtaglig.

Karaktärsdrag – Att tänka på

Stadsbyggnadsmönster

- Stora obebyggda barriärzoner längs Huddingevägen och Örbyleden. Längs Örbyleden är stråket smalt men ändå tydligt sammanhängande.
- Flerbostadshusen ligger i en tydlig struktur, dominerar helt Gamla Huddingevägen och spiller över på två viktiga stråk i väster och öster, Turingevägen och Årdalavägen.
- Vanligast är att flerbostadshusen ligger i en enkel rad längs Gamla Huddingevägen men på några håll är de dubblerade eller letar sig in i kvarteret.
- Stor otydlighet i området sydväst om planområdet. Svåräst att spårvägen gått in men det har ändå fått stor följd för bebyggelseutvecklingen.
- Förgårdsmark vid flerfamiljshusen varierar från asfalterad parkering till staketomgärdad trädgård vid Leipzighuset. Vanligt med enkel gräsmatta men mer omsorgsfull och lummig karaktär vid många hus, häckar, regelbundet ställda träd och buskar.
- Några få märkesbyggnader: Leipzighuset, f.d. Konsum (Lättviktaren 26, uppförd på 1920-talet), livsmedelshallen i centrum, de två skolbyggnaderna från tidigt 1900-tal där den större utgör en verklig dominant som kyrkan mitt i byn. (Sentida skolbyggnader har en mer undanskymd placering och trots att de inte är nedtonade arkitektoniskt har de en underordnad roll.) Metodistkapellet hade varit en märkesbyggnad med ett annat läge. I norr är flerfamiljshuset med Colorama-affären, Malmköpingsvägen 54, en ensam tyngdpunkt.
- Det finns påfallande få parker. Aspöparken den enda riktigt tydliga med parkkaraktär, Utsiktsberget park av typen sparad natur.
- Centrumet har bostadskaraktär. Torg saknas.
- Skolan med bibliotek, bollplan, senare skolbyggnader och ny stor förskola bildar en sammanhängande miljö och ett nav i stadsdelen. Här är stadsrummet öppnare och det finns trafikseparerade gångstråk som ger området en tydlig särprägel gentemot villakvarteren och den mer stadsmässiga karaktären längs Gamla Huddingevägen.

Villorna

- Verklig villastad med en brokig bebyggelse. inom samma kvarter kan finnas villor från många olika årtionden.
- Husen ligger blandat även om det finns kluster från olika tider. Sekelskifteshus kan ligga blandat med lågmälda 1950-talshus, arkitektritade 1960-talshus och kataloghus från 1970- och 80-talen.
- Husen har inte endast olika formspråk. De ligger olika till på tomterna i relation till gatan och varandra. Skafttomter är vanligt. I vissa kvarter, tex längs Malmköpingsvägen, finns en större enhetlighet vad gäller husens läge i relation till gatan. Äldre hus ligger ofta längre indragna. Det finns inga inslag av att husen likt i trädgårdsstäder ligger ute i gatuliv.
- Avgränsningarna mot gatan skiljer sig också. Här finns ingen enhetlighet, varje objekt har sin egen karaktär avseende grindar, staket, häckar och murar
- Hus från 1900-talets första hälft har inte sällan kvar fruktträd mellan hus och gata, delvis karaktärsskapande.
- Sadeltak är den absolut vanligaste takformen. Villor med platta eller mycket flacka tak är relativt ovanligt.

Flerbostadshusen

- Sadeltak med takpannor är dominerande
- Takkupor hör i många fall till det ursprungliga utförandet.
- Väggliv förhöjt på ett flertal hus med inredda vindar
- Hus med inredda vindar kan ha karaktärsstarka fönster i gavelrösten
- Lokaler placerade i bottenvåning eller souterrängplan, ibland på vanligt sätt, ibland nedsänkta i en slags förhöjda källarvåningar, likt Punkteringen 3.
- Mycket ovanligt med underbyggda gårdar och garagelösningar, parkering istället på kvartersmark, löst på många olika sätt, ofta på husens gårdssida/baksida.

Bilagor

Hustyper 1978. Stockholms Stadsmuseums stadsdelsinventering.

Häradsekonomska kartan, 1901–1906. Lantmäteriet.